

Літаратура:

1. Ширяева, Ж. Л., Водопьянова, Л. А. Образ города в мировой литературе / Ж. Л. Ширяева, Л. А. Водопьянова // Актуальные вопросы межкультурной коммуникации и зарубежной литературы: сборник научных статей по материалам XXXII Международной научно-практической конференции. – Чебоксары, 2022. – С. 377–381.
2. Багдановіч, М. Вянок: Вершы. Паэмы / М. Багдановіч. – Мн. : Мастацкая літаратура, 2005. – С. 81–85.

ЗАХАВАННЕ НАЦЫЯНАЛЬнай ІДЭНТЫЧНАСЦІ ВА ЁМОВАХ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ

Канановіч П. П.

Беларуская дзяржаўная сельскагаспадарчая акадэмія
г. Горкі, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – к. філал. н., дац. *Скікевіч Т. І.*

Глабалізацыя – сусветны працэс палітычнага, эканамічнага, культурнага і духоўнага аб'яднання і ўзаемапраціканнення. Яна, як усёабдымны працэс інтэграцыі эканомік, культур і грамадстваў, аказвае шматгранны ўплыў таксама і на нацыянальныя мовы.

Ва ўмовах усеагульнай глабалізацыі пытанне аб захаванні нацыянальнай ідэнтнасці абвастраецца. Працэсы глабалізацыі распаўсюджваюць масавую культуру, у прыватнасці амерыканскі лад жыцця і англійская мова з іх каштоўнасцямі. Адбываецца фарміраванне “грамадзян свету”, якія з'яўляюцца носбітамі мультыідэнтнасці, гэта значыць у іх суіснуюць і спалучаюцца розныя культурныя коды, але ні адзін з іх не з'яўляецца асн-саваным і ўстойлівым [1, с. 112].

Нарастальная глабалізацыя, якая выклікае геапалітычныя зрухі і раз-мыццё культурных межаў, востра ставіць пытанне аб захаванні нацыянальнай і культурнай самабытнасці. Пры гэтым узмацненне глабальных сувязяў нярэдка правакуе рост радыкальных нацыяналістычных настрояў. У гэтай сітуацыі і перад асобнымі грамадзянамі, і перад дзяржавамі ў цэлым паўстае ключавая задача: знайсці баланс паміж захаваннем культурнай разнастайнасці і абаронай нацыянальных інтарэсаў [2, с. 357–358].

Асноўная пагроза, якую нясе глабалізацыя нацыянальнай ідэнтнасці, заключаецца ў рызыцы ўніфікацыі. Уніфікацыя культур у выніку глабалізацыі прыводзіць да сцірання адрозненняў у ладзе жыцця, стандартызацыі каш-тоўнасцяў і густаў, а таксама да выцяснення моў малых этнасаў міжнароднымі мовамі, што масавізуе культурную прастору. Выключэнне складае толькі рэлігійная культура, менш схільная гэтаму працэсу.

У адказ на гэтую ўніфікацыю востра паўстала праблема абароны культурнай ідэнтычнасці. ЮНЕСКА, прызнаючы, што культурная глабалізацыя, з аднаго боку, спрыяе прагрэсу і талерантнасці, з другога – пры стыхійным развіцці і ігнараванні нацыянальных інтарэсаў вядзе да беззваротных культурных страт і абвастрэння этнічных канфліктаў. Таму ключавым прынцыпам існавання глабальнай культурнай сістэмы павінна стаць роўнасць культур, якая выключае любую іерархію і ацэначную шкалу [3].

Захаванне нацыянальнай ідэнтычнасці не азначае ізаляцыю, а патрабуе актыўнай, адаптыўнай і сістэмнай працы на некалькіх узроўнях, а таксама пошуку своеасаблівага кампрамісу паміж сусветнай і нацыянальнай культурамі.

У першую чаргу неабходна падтрымка ад дзяржавы ў выглядзе моўнай і культурнай палітыкі, а менавіта: распрацоўка і рэалізацыя праграм па папулярызацыі нацыянальнай мовы ў адукацыі, СМІ і дзелавой сферы. Неабходна адзначыць, што навучанне ў ВНУ з'яўляецца ключавым этапам фарміравання асобы, дзе студэнты набываюць прафесійныя кампетэнцыі і сістэму каштоўнасцяў. Вельмі важна і на ўзроўні навучання захаваць і падтрымліваць выкарыстанне роднай мовы і культуры. [1 с., 114].

І нарэшце, цыфравізацыя павінна стаць не пагрозай, а інструментам захавання роднай мовы. Напрыклад, выкарыстанне глабальных лічбавых платформ для захавання і трансляцыі мясцовых дыялектаў або адаптацыя заходніх музычных жанраў з выкарыстаннем нацыянальных інструментаў і матываў. Гэты працэс, вядомы як глакалізацыя, дазваляе культуры развівацца, захоўваючы пры гэтым сваю ўнікальную аснову.

Такім чынам, можна зрабіць выснову, што эфектыўнай стратэгіяй з'яўляецца спалучэнне глабальных формаў з лакальным зместам. Гэта азначае адаптацыю сусветных трэндаў і тэхналогій да нацыянальных асаблівасцяў, што дазваляе нацыі заставацца часткай глабальнага свету, захоўваючы пры гэтым сваю ўнікальнасць.

Захаванне нацыянальнай ідэнтычнасці ва ўмовах глабалізацыі – гэта працэс, які патрабуе пастаяннага балансу паміж адкрытасцю і самабытнасцю. Пагрозы культурнай уніфікацыі рэальныя, але яны могуць быць нейтралізаваныя праз актыўную, мэтанакіраваную дзяржаўную палітыку, магутную сістэму адукацыі і свядомы ўдзел грамадзян. Паспяховае захаванне ідэнтычнасці не вядзе да ізаляцыі, а, наадварот, узбагачае глабальную супольнасць, прапаноўваючы свету ўнікальны культурны вопыт і ўстойлівую аснову для развіцця нацый.

Літаратура:

1. Володько, С. М. Национальная идентичность и глобализация / С. М. Володько, Е. С. Сидельникова // Нацыянальны характар і спосабы яго ўвасаблення ў культуры і мове ва ўмовах мультикультурнага асяроддзя : электрон. сб. матэрыялов II міждунар. наuch. конф., Полоцк, 24–25 марта 2022 г. / Полоцкий

государственный университет имени Евфросинии Полоцкой ; ред. кол.: Н. В. Нестер [и др.]. – Новополоцк, 2022. – С. 111–115.

2. Национальные культуры в межкультурной коммуникации : материалы V Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 31 марта – 1 апр. 2020 г. / Белорус. гос. ун-т ; редкол.: И. В. Воробьёва (гл. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2020. – С. 357–360.

3. Унификация культур. – URL: <https://prezi.com/hfvszec8m38v/presentation> (дата звароту: 27.11.2025).

СПАЛУЧАЛЬНАСЦЬ ФРАЗЕАЛАГІЗМАЎ З НАЙМЕННЯМІ ФАЎНЫ Ў КАМПАНЕНТНЫМ СКЛАДЗЕ

Канцэвіч К. А.

Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы
г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – к. філал. н., дац. Садоўская А. С.

Фразеалагізм з’яўляюцца будаўнічым матэрыялам для сказаў, таму яны ўступаць у пэўныя сувязі і адносіны са словамі кантэксту на аснове тых законаў, якія існуюць у мове. Але не ўсе фразеалагічныя адзінкі рэалізуюць аднолькавыя спалучальныя магчымасці. Адны з іх (абсалютная большасць) кантактуюць з вялікай колькасцю слоў. Так, фразеалагізм *белая варона* можа ўжывацца ў такіх кантэкстах: *Каб не выглядаць за гэтым сталом белаю варонаю, правінцыялкаю, што трапіла ў вышэйшы свет ды не ўмее сябе трымаць у гэтым свеце, і Валянціна пацягнулася па закусцы...* (Арабей); – *Я для нашага Бакуновіча з першых дзён службы белая варона, – з сумам у голасе абазваўся Шаметавец* (Ягоўдзік). Фразеалагізм жа як *кот на сала* ўжываецца са словамі *глядзець, паглядзець, любавання*: *Нешта ты паглядаеш на гэту дробязь як кот на сала!* (Крапіва); *Любуецца як кот на сала, дужа па душы яму банька прыйшлася* (Юрчанка). Некаторыя фразеалагічныя адзінкі ўжываюцца ў строга зададзенай форме: *з жабіны прыгаршчы* (чаго), *падкладваць свінню* (каму), *як карова языком злізала* (каго, што). *Матушка вяла сваё: – Ну, то што? Хіба жаніхам свіней не падкладваюць?* (Колас).

Беручы пад увагу спалучальныя магчымасці фразеалагізмаў, іх адносіны са словамі, навукоўцы вылучаюць тры тыпы фразеалагічных значэнняў: адносна свабоднае, валентна абмежаванае, канструктыўна абмежаванае [1, с. 261].

Аб’ектам нашай увагі сталі фразеалагізмы з найменнямі фаўны ў кампанентным складзе з адносна свабодным значэннем. У нашай картатэцы такіх адзінак больш за 130. Да адносна свабодных адносяцца фразеалагізмы, якія «валодаюць семантычнай самастойнасцю, самадастатковасцю і таму не маюць патрэбы ў слоўных канкрэтызатарых іх значэння». Яны лёгка спалучаюцца са словамі кантэксту. Але ўсё ж некаторыя абмежаванні ў спалучэнні такія адзінкі маюць, таму і выкарыстоўваецца назва «адносна свабоднае